

Center for Modern Torah Leadership Dvar Torah – Parshat Eikev 2014

“Your shirt did not wear out from upon you, nor your feet swell, this forty years” (Devarim 8:4).

We rely on our commonsense to determine the 'pshat' of the world around us, all the while recognizing that existence has deeper meanings. Is this the proper way to understand Chumash? Or is it better to understand the world of the Desert Generation as one in which miracles are commonplace, and time has no true dominion?

Rambam and Ramban have deeply opposed sensibilities on this issue. Rambam makes every effort to naturalize the Biblical narrative, particularly by claiming that all scenes involving visible angels take place within the mind of a prophet. Ramban, by contrast, emphasizes that the miraculous and the ordinary are fundamentally indistinguishable, so that the search for “natural” explanations can never yield more than a useful but superficial fiction.

Simple readers of Tanakh can be forgiven for adopting neither approach. Instead, they enter a world in which the rules of nature are real, but can be suspended without notice, and in which miracles become part of the causal flow. One can investigate genuine miracles and ambiguous events forensically to determine whether they were truly miraculous.

Ibn Ezra reads our verse in this way. Why did their clothes not wear out for forty years?

Some say: In the manner of a sign (i.e. miraculously).

But others say: Because they took many garments from Egypt.¹

And it is plausible that the production of sweat is not among the effects of manna.

In other words: They may have worn the same clothes, or they may have changed often. But either way, forty years is a long time for clothes to survive under ordinary usage. It follows that their fabric was likely not subject to the usual stresses, such as bodily secretions. Why not? Well, the Jews ate manna, and perhaps manna-eaters do not sweat. The durability of their wardrobes is therefore the *consequence* of a miracle, rather than a direct miracle.

Ramban, in character, criticizes Ibn Ezra as follows:

But his words are incorrect,

as Moshe calls this to their attention in order to say that they will receive food and clothing and lasting strength from the doing of mitzvot,

just as they lived forty years on manna and had the same clothes and no foot-weariness, all miraculously,

¹See also Pesikta Zutrata.

*because it is “on all that emerges from Hashem's mouth that a person lives”,
and if you were to cover a beam for forty years with a new shirt, it would wear out, even though the
beam has no sweat,
even though the human being is a worm.*

Moving on to Rashi, who seems to be coming from an entirely different place. He adds more supernatural elements and complexity to the miracle of the clothes' endurance:

*The Clouds of the Glory would scrub their clothes and rinse them like rinsable garments,
and their small children – as they grew their clothes grew with them
like the clothing of the chomet² that grows with it.”*

What is Rashi's motivation for introducing the Clouds into the conversation? On one level, he is responding to the same question that motivates Ibn Ezra and Ramban – even if the clothes didn't wear out, why weren't they filthy? And for good measure, what happened when a person changed sizes? On another level, as Ramban footnotes, he is simply citing a midrash.

The truth is that the midrash subtly sets the agenda for Ibn Ezra and Ramban as well. A Jewish analogue to “Don't look a gift horse in the mouth” is “You don't ask questions about miracles.” If the shirts lasted forty years miraculously, why would Ibn Ezra bother to ask about sweat, specifically, if the midrash had not already asked? Ramban's mention of worms is likewise a reference to a later challenge in the same midrashic story.

And the truth is that the appropriation of the midrash for purposes of pshat-commentary largely eviscerates it. Rashi, Ibn Ezra, and Ramban all essentially ignore the question of *why*? Why does G-d maintain specifically their clothing miraculously? I want to argue that this is the key point of the midrash, but that it can only be seen if one reads the complete version.

But before we look at that version, I want to ask one more question about the snippet Rashi cites. Where did the midrash get the idea that the Clouds functioned as laundry? There is not, so far as I can tell, any textual hint to the involvement of the Clouds in this matter.

We can of course evade the question by saying “they had a Tradition that the Clouds did laundry”, and leave it at that. But that seems shallow. A better answer, I think, would be that they had a tradition that saw the Clouds as givens whose miraculous contributions could be assumed and need not be enumerated in the text.

With that introduction, we can now turn to the text of the midrash itself.³

Rabbi Elazar son of Rabbi Shimon asked of Rabbi Shimon son of Yose son of Lakunya his father in law, saying to him: “Did klei korios (Jastrow, Gur Aryeh: leather work clothes. Korban haEidah: Weaver's looms) go out with the Jews to the desert?

RSYbYbL: No.

REbS: Then what did the Jews wear all 40 years in the desert?

²Contextually, the reference seems most likely to be a snail and its shell, although I do not know why ordinary skin would not do as well for this metaphor.

³There is of course no definitive text of the midrash, and what follows is an eclectic version I have put together based primarily on Shir haShirim Rabbah, with reference to versions found in Devarim Rabbah, Midrash Tehillim, Pesikta d'Rav Kehana, and Yalkut Shimoni and Shabbalei Leket.

RSYbYbL: From what they were dressed in by the ministering angels.

See Yechezkel 16:10 “and I dressed you in embroidery”

RebS: But didn't they wear out?!

RSYbYbL: Have you never in your life read “your shirt did not wear out from upon you”?

RebS: But didn't they grow?!

RSYbYbL: Go out and learn from the chilazon, that so long as it grows its shell grows with it.

RebS: But didn't they need laundering?!

RSYbYbL: The Cloud would scrub them and rinse them.

RebS: But didn't they get burnt?!

RSYbYbL: Go out and learn from the asbestos-linen, that is rinsed only in fire.

RebS: But didn't they develop worms?

RSYbYbL: If they didn't create worms in their deaths, how much more so in their lives!

RebS: But didn't they develop a bad odor from the sweat of their bodies?

RSYbYbL: They would bask in the grasses of the Well, and their aroma would waft from one end of the world to the other,

as Shlomoh said: “And the aroma of your shirt like the aroma of Lebanon.”

Let's take a quick inventory. The presumption of RSbYbL is that the Jews were wearing miraculous clothing in the first place, outfits given to them by the ministering angels. This presumption is not, it seems, shared by REbS. He has a naturalistic explanation of our verse, in that the Jews simply wore highly durable clothing, or else had the necessary tools around to keep the shirts on their backs. In other words, we seem to find here the same clash of sensibilities as between Rambam and Ramban. REbS is not content to let his father-in-law off by accepting that the presence of a tradition makes further disagreement pointless. Instead, he first argues that even angelic garments are subject to wear and tear, and so the Jews must have had other clothes as well. RSbYbL responds⁴ that the verse says “your shirt,” singular, suggesting that each Jew had only one. Each further objection REbS makes of this sort causes his father-in-law to “double down” on miracles – the clothing grows with its wearer, Clouds do laundry via fire, bodies and clothes alike develop no infestations, and the Well produced deodorant vegetation. (Note that the Well, like the Clouds, makes no explicit appearance in the Biblical text.)

At first glance, we seem to find here the same clash of sensibilities as later between Rambam and Ramban. But I don't think this is correct – the key is that these rabbis, unlike the Rishonim, identify the clothes under discussion.

Rabbi El'azar ben Rabbi Shimon surely knows from the outset that the Torah tells us that the Jews' shirts (and shoes or feet) did not wear out during the Wandering. He may also know the tradition that Yechezkel 16:10 refers to clothes embroidered by angels for the Desert Generation (the next phrase of the verse refers to shoes). His challenge is therefore rooted in a refusal to accept that the miraculous aspects of those clothes survived Sin.

RSbYbL sees no difficulty. Ultimately, he tells his son-in-law that the life of the Desert Generation remained one in which G-d was constantly manifest, one perfumed with the aroma of Eden. Despite their sin, their bodies did not decompose after death. He has a *deus ex machina* for every mechanistic objection.

Rabbinic tradition understands Exodus 33:6 as meaning that after the Golden Calf the Jews were forced

⁴ I think – he does not flesh out his reasoning.

to abandon at Sinai the crowns they were given after receiving the Torah. The real issue here, I suggest, is whether any of the recognition they received at Revelation survives intrinsically, or rather in the “after-Calf” any Jewish claim to uniqueness requires constant reinforcement through proper action. In other words, whether there is content to the status of chosenness even for those who fail to live up to its responsibilities.

I think that the memory of the crowns of Sinai changed the Jewish people forever, and in that sense, I sympathize with RSbYbL. But that memory is perverted when it generates complacency and arrogance rather than responsibility. After 40 years, there is something wrong if our spiritual clothes still fit.

Shabbat Shalom!

Rabbi Aryeh Klapper, Dean

SOURCES

דברים פרק ח פסוק ד
שְׁמַלְתְּךָ לֹא בִלְתָהּ מֵעֲלִיָּה וּרְגִלְךָ לֹא בִצְקָה, זֶה אֲרַבְעִים שָׁנָה:

רש"י דברים פרק ח (ד)
שמלתך לא בלתה - ענני כבוד היו שפים בכסותם ומגהצים אותם כמין כלים מגוהצים, ואף קטניהם כמו שהיו גדלים היה גדל לבושן עמהם, כלבוש הזה של חומט שגדל עמו:

אבן עזרא דברים פרשת עקב פרק ח פסוק ד
"שמלתך" -

יש אומרים: דרך אות.
ואחרים אומרים: כי הוציאו מלבושים רבים ממצרים.
ויתכן שאין בתולדת המן להוליד זיעה.
"לא בצקה" - מגזרת ויאפו את הבצק (שמות יב, לט), כי מנהג רגל האורח, שהלך רגלי דרך רב, שינפחו רגליו.
ויתכן, שנתן להם השם כח, או הוליכם אט:

רמב"ן דברים פרשת עקב פרק ח פסוק ד
"שמלתך לא בלתה מעליך" -

ענני כבוד היו שפין בכסותן ומגהצים אותם כמו כלים המגוהצים, וכן קטניהם כשהיו גדלין גדל לבושן עמהם,
לשון רש"י ודברי אגדה (מדרש תהלים כג).
אבל ר"א כתב:

ואחרים אמרו כי הוציאו מלבושים רבים, ויתכן שאין בתולדת המן להוליד זיעה. וכן אמר ורגלך לא בצקה - שנתן להם כח או הוליכם לאט.

ואין דבריו נכונים,
כי משה יזכיר להם זה, לאמר כי בעשיית המצוה יהיה להם מזון וכסות ויחליפו כח, כאשר חיו במן ארבעים שנה והיו להם השמלות וארח ברגלם לא יבא, והכל ממעשה הנס, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם ויתפרנס. ואם תכסה את הקורה בשמלה חדשה בארבעים שנה תבלה אף על פי שאין בה זיעה, אף כי אנוש רמה:

קרבן העדה מסכת שבת פרק יז
קורייס. הן כלי אורגים:

Jastrow = leather garments

שיירי קרבן מסכת שבת פרק יז

קנים וחבלים של קורייס. לפי מאי דמסיק דאף בקנים וחבלים של קורייס נמי אמר ר"י בן לוי דאין מטלטלין וצריכין לומר שהן ככלי שמלאכתן לאיסור ומזה סייעתא למ"ש הרמב"ם בריש פכ"ו מה"ש כל כלי האורג וחבליו וקנים שלו מות' לטלטלן ככלי שמלאכתו לאיסור וע"ש בהה"מ שרש"י ז"ל חולק בזה ולפי דעת רש"י צריכין לומר דהירוש' פליג אבבלי:

פני משה מסכת שבת פרק יז

של קורייס. של הסורג:

Jastrow = סורג = weaver

בראשית רבה (וילנא) פרשת וירא פרשה מט

א"ר שמואל בר נחמן שמותן של רשעים דומים לכלי קורייס, מה כלי קורייס כל מה שאת משתמש בהם הם עומדים הנחתם הם מתרפים, כך שמעת מימך אדם קורא שם בנו פרעה, סיסרא, סנחריב, אלא אברהם יצחק יעקב, ראובן שמעון, '

קהלת רבה (וילנא) פרשה ב

מעשה בגרגון אחד שהיה עמל כל ימות השנה ששת ימי המעשה ובשבת לא היה לו מה יאכל, מה עשה פעם אחת נתעטף בכלי קורייס שלו ועלה לראש הגג ונפל ומת וקרא אנפשיה ושנאתי את החיים,

ילקוט שמעוני תורה פרשת אחרי מות רמז תקפז

אלו דברים מדרכי האמורי המספר קומי, והעושה בלורית, והמגביה לגרגון, והמגררת את בנה לבין המתים, והקושר מטולטלת על ירכו, וחוט אדום על אצבעו, והמונה ומשליך צרורות לים או לנהר הרי זה מדרכי האמורי

גור אריה דברים פרק ח (ד)

'רבי אליעזר בנו של רבי שמעון בן יוחאי שאל את רבי שמעון בן יוסי חמיו, כלי קוריוס יצאו עם ישראל במדבר'. פירוש, כלי עור שאינם כלים יצאו עם ישראל במדבר, בתמיה. אמר לו, אותן הבגדים שהיו עליהן מה שהלבישו אותם מלאכי השרת בסיני, לפיכך לא נתבלו.

שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ד

- 1 שאל ר' אלעזר בר"ש את ר"ש בר' יוסי בן לקוניא חמוי.
- 2 אמר ליה: כלי קוריוס יצאו עם ישראל למדבר!?
- 3 אמר ליה: לאו.
- 4 אמר לו: מהיכן היו לובשין כל אותן מ' שנה שעשו ישראל במדבר?
- 5 אמר לו: ממה שהלבישום מלאכי השרת.
- 5A ה"ה"ד ואלבישך רקמה.
- 5B רבי סימיי אמר: פורפירא;
- 5C תרגם עקילס: איפליקתא.
- 6 אמר ליה: ולא היו כלים!?
- 7 אמר לו: ולא קרית מימך (דברים ח) "שמלתך לא בלתה מעליך"?
- 8 אמר ליה: ולא היו גדלים!?
- 9 אמר ליה: צא ולמד מן החלזון, שכל זמן שהוא גדל נרתיקו גדל עמו.
- 10 אמר ליה: ולא היו צריכין תכבוסת?
- 11 אמר ליה: הענן היה שף בהם ומגהיצן.
- 12 אמר ליה: ולא היו נשרפים?
- 13 אמר ליה: צא ולמד מן אמיינטון הזה, שאינו מתגהץ אלא באור.
- 14 אמר ליה: ולא היו עושין כנמיות?
- 15 אמר ליה: אם במיתתן לא עשו, בחייהן עשו!?
- 16 ולא היו עושין ריח רע מריח הזיעה של גופן!?
- 17 אמר ליה: מתגעגין היו בעשב הבאר.
- 17A ה"ה"ד (תהלים כ"ג) בנאות דשא ירביצני,
- 18 והיה ריחן נודף מסוף העולם ועד סופו,
- 18A בא שלמה ופירש וריח שלמותיך כריח לבנון.

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פסקא יא - ויהי בשלח [כא]

- 1 ר' לעזר בר' שמע' שאל את ר' שמע' בר' יוסי בר לקוניא חמויי.
- 2 אמ' ליה: מה הוא דין דכת' שמלתך לא בלתה מעליך (דברים ח: ד)? שמא כלי קוריות היו מהלכין עים ישר' במדבר.
- ? אמ' ליה: ענני כבוד היו מעטפין אותם
- וולא היו בלים
- ? אמ' ליה: שמלתך לא בלתה מעליך.
- וולא היו גדלין.
- 9 אמ' ליה חלזון הזה כל מה שהוא גדיל נרתיקו גדיל עמו.
- 10 ולא היו צריכין תכבוסת,
- 11 אמ' ליה ענני כבוד היו מגחצין אותן.
- 13 ואל תתמה - אמיינטון הזה אין מגחצין אותו אלא באור.
- 16 ולא היה ריחן קשה מריח הזיעה,
- 17 אמ' ליה מתכלכלין היו בדשאי הבאר,
- 18 אוריח שלמותיך כריח לבנון (שה"ש = שיר השירים = ד: יא).

ספר שבולי הלקט סדר פסח סימן ריח

בפסיקתא דויהי בשלח

ר' אליעזר בר' שמעון שאל את ר' שמעון בר' יוסי בן לקוניא חמוי
אמר ליה מה דין דכתיב שמלתך לא בלתה מעליך שמא כלי קוריות היו מוליכין עם ישראל במדבר
אמר ליה ענני כבוד היו מעטפין אותן ולא היו בלין
אמר ליה שמלתך לא בלתה מעליך

ולא היו גדילין

אמר ליה חלזון הזה כל מה שהוא גדל נרתיקו גדל עמו.

ולא היו צריכין תכבוסת

אמר ליה ענני כבוד היו מגהיצין אותה

ואל תתמה אמיטטון הזה אין מגהיצין אותו אלא באור

ולא היו ריחן קשה מריח הזיעה

*אמר ליה מתלבלין היו בדשאי הבאר

שנאמר וריח שמלותיך כריח לבנון.

אם ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה בשאר צרכים ולא האכילנו את המן היה נס גדול ודי לנו. ואחר שכפל את הנס לספק
צרכינו במדבר ארבעים שנה ככל שאר צרכים ולהאכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת ובאכילת המן שהיה בו כל מיני
טעמים וכמה נסי נסים היו נעשים בו. ,

מדרש תהלים (בובר) מזמור כג [ד] [כג, ב]

0בנאות דשא ירביצני.

1שאל ר' אליעזר את ר' שמעון ואמר לו:

2כשיצאו ישראל ממצרים, (כלי קואים) [כלי קוריים] יצאו עמהם!?

3אמר ליה: לאו.

4ומהיכן היו לובשין כל ארבעים שנה!?

5אמר ליה: ממה שהלבישום מלאכי השרת,

A5שנאמר ואלבישך רקמה (יחזקאל טז י).

A15]מהו רקמה?

B5ר' סימאי אמר:] פורפירא.

6ולא היו בליים!?

7ולא קרית שמלתך לא בלתה מעליך (דברים ח ד)!

8ולא היו הקטנים גדילים!?

9אמר ליה: צא ולמד מן החלזון הזה, שכל זמן שהוא גדל נרתיקו גדל עמו.

10ולא היו צריכין תכבוסת!?

11אמר ליה: הענן היה שף בהם ומגהיצם.

12אמר ליה: ולא היו נשרפין?

13אמר ליה: צא ולמד מן (הסיטון) [האמיינטון] הזה, שאין מגהיצין אותו אלא באור.

14ולא היו עושיין בהם כנמיות?

15אמר ליה: במותן לא שלטה בהן רמה ותולעה, בחייהן לא כל שכן!?

16אמר ליה: ולא היו מסריחין מריח הזיעה שלא היו מחליפין לבושיהן!?

17אמר ליה: הבאר היה מעלה להן מיני דשאים, ומיני בשמים, והיו מגעגעין בהם,

A17שנאמר: בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני,

18והיה ריחו נודף מסוף העולם ועד סופו,

A18בא שלמה ואמר וריח שלמותיך כריח לבנון (שה"ש =שיר השירים= ד יא),

*ואמר נרד וכרכום קנה וקנמון [וגו'] עם כל ראשי בשמים (שם שם /שיר השירים ד' / יד),

וכל אלו מהיכן היו?

מן מעין גנים באר מים חיים (שם שם /שיר השירים ד' / טו),

כיון שראו ישראל היאך הקדוש ברוך הוא מנהיגן ומענדן במדבר, התחילו מקלסין אותו, ואמרו את הוא רעיה טבא דלא חסרת
טיבותך לעלם

"על מי מנוחות ינהלני"-

אמר ר' שמואל:
יש מים שנאים לשתות ואין נאים לרחוץ,
ויש מים שנאים לרחוץ ואין נאים לשתות,
אבל מי הבאר נאים לשתות ונאים לרחוץ,
נוח לעצם ומרפא לנפש,
שנאמר על מי מנוחות ינהלני.

ילקוט שמעוני תורה פרשת עקב רמז תתנ

1 רבי אלעזר ברבי שמעון שאל את ר"ש בן לקוניא חמוי
2א"ל: מהו דין דכתיב שמלתך לא בלתה מעליך שמא כלי קוריים היו מהלכין עם ישראל במדבר?!
?א"ל ענני כבוד היו מעטפין (בהן) [אותן] ולא היו בלין,
א"ל שמלתך לא בלתה מעליך,
ולא היו גדלין,
א"ל חלזון הזה כל מה שהוא גדל נרתיקו גדל עמו,
ולא היו צריכין תכבוסת,
א"ל ענני כבוד היו משהצין אותן,
ואל תתמה אמייטון הזה אין משהצין אותן אלא באור,
א"ל ולא היה ריחן קשה מריח הזעה,
א"ל מתלכלכין היו בדשאי הבאר
שנאמר וריח שלמותיך כריח לבנון וגו'
וידעת עם לבבך (כתוב ברמז ש"ג),

דברים רבה (וילנא) פרשת כי תבוא פרשה ז יא [כט, ד]

מהו לא בלו שלמותיכם מעליכם
א"ר יוסי בר חנינא
מה שהיה עליהן לא בלו אבל מה שהיה להן בתוך התיבות נתבלו,
ד"א לא בלו שלמותיכם
ר"א בנו של רשב"י שאל את ר"ש בן יוסי חמיו
כלי קוריים יצאו עם ישראל במדבר
א"ל אותן הבגדים שהיו עליהן מה שהלבישו אותן מלאכי השרת בסיני לפיכך לא נתבלו
א"ל ולא היו גדילין והיו הבגדים קטנים להם
א"ל אל תתמה על זו, החילזון הזה כשגדל מלבושו גדל עמו,
א"ל ולא היו צריכין תכבוסת
א"ל הענן היה שף בהן ומלבנון
א"ל ולא היו נשרפים מן הענן שהוא אש
א"ל אל תתמה על זו אסיטון הזה אין משהצין אותו אלא באש אף בגדיהם שהיו מעשה שמים היה הענן שף בהן ואינו מזיקן
א"ל ולא היו עושין מאכולת
א"ל במיתתן לא נגעה בהן רמה בחייהן על אחת כמה וכמה
א"ל ולא היה ריחן רע מכח הזיעה
א"ל היו מתענגים בנאות דשאים של באר והיה ריחן מפעפע בכל העולם
מנין
שנאמר (שיר/השירים/ד) וריח שלמותיך כריח לבנון
וכל השבח הזה מהיכן
ממעין גנים באר מים חיים.

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) דברים פרשת עקב דף יג עמוד ב
שמלתך לא בלתה - מרוב שלמות פושט זה ולובש זה מתוך כך לא היה בלה:

כלי יקר דברים פרשת עקב פרק ח פסוק ד

שמלתך לא בלתה מעליך וגו'. עליך לא נאמר אלא מעליך. יש אומרים שקאי על הזיעה המצוי בהולכי דרכים והזיעה מבלה את הבגדים לכך נאמר מעליך מן הדבר אשר עליך, ועל כן סמך להם ורגלך לא בצקה כי הדרך סיבה לשניהם. ורש"י פירש שענני כבוד היו שפיים בכסותם ובלי ספק שבמקום שהיו שם ענני כבוד אשר כבוד ה' בתוכם נדחו כל המזיקים כי אינן מצוין במחיצת השכינה על כן אמר שלא קיבלו נזק בבגדיהם ורגליהם, על דרך שאמרו חז"ל במסכת ברכות (ו א) הני מאני דרבנן דבלו מחופיא דידהו, הני כרעי דמנקפן מנייהו:

מלבי"ם דברים פרישת עקב פרק ח פסוק ד

(ד) שמלתך, הגם שביתר הצרכים לא חסר לך שום דבר, כי לא היית דומה כיתר הולכי מדבר ששלמותיהם ונעליהם בלים מעליהם כמ"ש (יהושע ט) ואלה שלמותינו ונעלינו בלו מרוב הדרך מאד, כי לכם הזמין ה' שמלות חדשים ונעלים חדשים בכל עת עד שלא לבשתם שמלות בלים ולא הלכתם יחף שיבצקו רגליכם, וכמ"ש (דברים ב) ידע לכתך במדבר וגו' לא חסרת דבר, וא"כ היה יכול לתת לכם לחם גשמי ומה שנתן לכם את המן היה להכניע את החומר ולהגביר הענין הרוחני, וזה עצמו היה הטעם שהולך אתכם במדבר וכמ"ש חז"ל שלא נתנה תורה אלא לאוכלי מן ואמרו שלכן עכבם במדבר שאם היו נכנסים תיכף לארץ היה כ"א עוסק בכרמו ושדהו לכן עכבם עד שהיתה התורה שמורה בלבם, הרי הקדים ליסר את גופכם ביסורים להכניעו קודם שתכנסו אל הארץ שלא ניתנה להם אלא ע"י יסורים, ועז"א:

ר' חיים פלטיאל דברים פרק ח

כי על כל מוצא פי יי יחיה האדם. וסמך ליה שמלתך לא בלתה מעליך, מכאן רמז שעתידין צדיקים שיעמדו בלבושיהן.

ספר שבולי הלקט סדר פסח סימן ריח

בפסיקתא דויהי בשלח

ר' אליעזר בר' שמעון שאל את ר' שמעון בר' יוסי בן לקוניה חמוי

אמר ליה מה דין דכתיב שמלתך לא בלתה מעליך שמא כלי קוריות היו מוליכין עם ישראל במדבר

אמר ליה ענני כבוד היו מעטפין אותן ולא היו בלין

אמר ליה שמלתך לא בלתה מעליך

ולא היו גדילין

אמר ליה חלזון הזה כל מה שהוא גדל נרתיקו גדל עמו.

ולא היו צריכין תכבוסת

אמר ליה ענני כבוד היו מגהיצין אותה

ואל תתמה אמיטטון הזה אין מגהיצין אותו אלא באור

ולא היו ריחן קשה מריח הזיעה

*אמר ליה מתלבלבין היו בדשאי הבאר

שנאמר וריח שמלותיך כריח לבנון.

אם ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה בשאר צרכים ולא האכילנו את המן היה נס גדול ודי לנו. ואחר שכפל את הנס לספק

צרכינו במדבר ארבעים שנה ככל שאר צרכים ולהאכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת ובאכילת המן שהיה בו כל מיני

טעמים וכמה נסי נסים היו נעשים בו.